

13

DISPUTATIO PHILOSOPHICA, THEOREMATA QUÆDAM De ANIMA VE- GETATIVA CONTINENS.

Quam

Divinâ disponente & dirigente providentiâ,

Ex decreto & unaniimi approbatione, Amplissimæ Facultatis Philosophicae, in Regiâ Universitate Aboënsi, pro gradu Magisterij Philosophici, ejusq[ue] privilegijs legitimè consequendis, loco examinis publici, placida eruditorum ventilationi modestè submittit;

SUB DIRECTIONE,

*VIRI Reverendi & Praclarissimi,
DN. M. ABRAHAMI GEORGII THAUVONII,
Physic. & Botanic. Professoris publici Pastoris in Lundio vigi-
lantissimi, nec non Facultatis Philosophicæ p. t. Decani spe-
ctabilis: Præceptoris & promotoris sui ætatem deve-
nerandi;*

JOHANNES THURONIUS
KTRÖENSIS.

Ad diem 19. Aprilis anni 1656.

A B O Æ,

Excusa à PETRO HANSEN/ Acad, Typog.

Amplissimo in Christo Patri,

VIRO Admodum Reverendo & Præcellentissimo,

DN. ÆSCHILLO PE-
TRÆO, S. S. Theol. Doct. per-
eximio, Inclytæ Diœceseos Aboënsis Episcopo gravissi-
mo, nec non Academiæ Aboënsis Pro-Cancellario per-
Magnifico: Mecænati ac promotori suo æternum devene-
rando, suspiciendo.

ut u

VIRO Reverendo & Humanissimo,

DN. THURONI THEO-
DORICI, Pastori in Kyro vigilantissimo; Patri suo
Charissimo, filiali amore & observantiâ perpe-
tim honorando.

Disputationem hanc inauguralement reverenter &
officiose dedicat & offert

JOHAN. THURONIUS.

Theorema I.

*Nima vegetativa est Anima, quā cor-
pus naturale Organicum vivit, nutri-
tur, augetur & sibi simile gignit.*

Vegetativa à vegetando denominatur, quod potentia vegetandi polleat, vegetabilesq; producat operationes. Alias θεραπεία nutritiva, & φυσική naturalis audit. Sumitur interdum generaliter, quatenus vivens in genere constituit, & præter animam vegetantem sensitivam simul complectitur; Interdum specialiter pro vegetativa tantum. Hoc modo rursus, vel ipsam animæ essentiam, à qua facultates diminant; vel ἀνέγγεια tantum, secundum quam ipsum animæ vegetativæ esse denominatur, significat. Priori modo certa species, posteriori facultas animæ dicitur. Et cum formæ vegetativæ competat animæ definitio, verè illam animam esse dicitur. Illam quidem nonnulli ex albo animalium relegarunt, nonnulli cum sentiente coincidere judicarunt: Verum quia propria animæ ἀνέγγεια vita est, & è distinctis ejus modis, distinctæ animæ constituuntur species, utiq; sequitur formam etiam vegetativam peculiarem animæ speciem constituere: Illius namq; beneficio plantæ vivunt, & quidem modo, à vita hominis & bestiarum, peculiari. Si etiam plantæ sentient, percussæ dolorem significant, contrahendo, vel alio modo se se movent.

do. Differentia sumitur partim à subiecto anima infor-
mationis, quod est Corpus naturale Organicum, partim
ab effectis eius, quæ sunt facultates & vita.

II. *Facultates anima vegetativa primaria, quæ in
actionibus edendis certas adhibent famulas, tres
sunt: Altrix, auctrix & Procreatrix.*

In viventibus tria maximè sunt necessaria: Conser-
vatio individui, ejusdem quantitas idonea, & conser-
vatio speciei. Hinc data est facultas Altrix, cum suis mi-
nistris, Attratrice, Retentrice, Concoctrice & expul-
trice, ad individuum sustentandum; Auctrix ad quanti-
tatem debitam producendum; Generatrix deniq; cum
sua famula Formatrice, ad conservandum speciem. Qua-
rum facultatum omnium subiectum inhesionis est ani-
ma, à quâ etiam originaliter, per actionem immanentem,
fluuit; Denominationis v. totum compositum. Quo-
modo a. facultates tum ab ipsa anima, tum etiam inter
se differant, Philosophi non consentiunt. Probabili-
or autem videtur illorum sententia, qui realem inter illas
agnoscunt differentiam. Animam enim substantiam
esse omnibus sanioribus in confessio est; Facultates verò
sunt accidentia, & in secunda qualitatis specie ponuntur,
Nisi etiam anima realiter differret à suis potentijs, ipse
quoq; potentie idem essent inter se. Et potentia nutriti-
va esset generativa &c. Quæ veritati minus congrua.
Potentie enim reipla differunt. Una quippe sine altera
esse potest. Operatio facultatis augmentativa perit, re-
manente operatione nutritivæ & generativæ, similiter o-
peratio augmentativæ & generativæ, remanente opera-
tione nutritivæ. Nutriuntur senes, non augentur, nu-
triuntur steriles, non generant. Generant annos nati
40. vel 50, non tñ. augentur.

III. Altrix est facultas animæ veg. quā id quod quotidie è partibus viventis effluit, ex alimento extrinsecus assumpto, & in substantiam corporis converso restauratur.

Cum viventis corporis partes à calore viventis resolvantur, ne continuâ factâ resolutione, vivens mox interiret, facultas Altrix id quod absumptum est resarcit. Illius aëus nutritio dicitur, cujus causas breviter perstrigemus. *Efficiens principalis* est anima veget: mediante facultate altrice, nutrimentum in substantiam viventis convertens. *Instrumentalis* partim calor naturalis, partim certa corporis membra, quæ ad nutritionem à Famine & siti irritantur. Cum enim membra sentiunt sui diminutionem, sugunt venas proximas, illæ vicissim sequentes, donec ventriculi latera cum dolore corrugantur, unde postea fit appetitus eibi & potus. *Materia in qua*, sive subiectum quod alitur, est corpus anima præditum; *Quo autem alitur* est alimentum, quod succosum, calido inventato plenum, & viventis naturæ proportionatum esse debet. Non enim omnibus idem competit alimentum. *Forma & modus* nutritionis animalium tres requirit concoctiones; Plantis tamen unica tantum sufficit, animalium tertiaz respondens. Postquam aliementum ore præparatum, per œsophagum in ventriculum demittitur, caloris naturalis, & ventriculi ingenitâ virtute fit ibi *χύλωσις*, generaturq; massa tremori ptisanæ similis, quæ in delapsu per intestina, relictis excrementis, per venas lacteas à Jecore attrahitur, ejusq; ingenitâ virtute in quatvor humores mutatur, quæ mutatio *άμυδρωσις* vocatur. Secretis iterum excrementis & in sua receptacula pulsis, purior sanguinis pars ad cor defertur, ex quo

Spiritus vitales, corpus innato calore soventes, & ex his demum animales, sensationibus inservientes fiunt; Reliquum sanguinis cum alijs humoribus venâ cava excipiatur, ibi purior redditur & per ramulos membris omnibus communicatur, ubi demum fit ὄμοιωσις, sanguine ab ipsis partibus in substantiam viventis converso, secundum cuiusq; indigentiam & temperamentum. Finis deniq; nutritionis est partim consumptarum restauratio, & per consequens viventis conservatio.

IV. Auctrix est facultas animæ veget., quâ vivens ex assumpto alimento, secundum omnes dimensiones extenditur, justamq; quantitatem consequitur, ad edendas operationes sibi debitas.

Non quævis auctio hic intelligitur, qualis in pinguefactione, & in rebus quoq; inanimatis sàpè cernitur; Sed ejusmodi quâ vivens secundum omnes dimensiones extenditur. Cujus tria requisita à Philosopho ponuntur. 1. Ut ex aliqua extrinsecus accidente materia augetur. 2. Ut id quod augetur maneat idem numero ante & post accretionem. 3. Ut non tantum totum majus fiat, sed etiam quælibet ejus particula. Accretionis causa efficiens est anima veget. ejusq; facultas auctrix. Materia in qua sive subjectum quod augetur est vivens; Quo autem augetur est alimentum, non quatenus substantia, sed quatenus quantum. Forma accretionis consistit, non in pulsu partium, ut nonnulli volunt, sed in totoius corporis, partiumq; singularum extensione, secundum proportionem debitam. Finis deniq; est debitæ quantitatis acquisitione, ut vivens possit suas exercere operationes. Cumq; vivens debitam sibi acquisivit quantita-

titatem, cessat operatio facultatis auctricis. Non quod anima suis debilitetur viribus; Sed quia ossa, ad quorum augmentum angetur totum, progressu temporis indurantur, ut planè fiant inepta ad extensionem.

V. Procreatrix est facultas animæ Veget, quā vivens ex semine fœcundo sibi simile gignit.

Actus hujus facultatis dicitur generatio, opus in viventibus præstantissimum. Non autem vocabulum generationis in ea sumitur latitudine, prout etiam rebus tribuitur inanimatis; Sed pro ea saltem generatione, qua viventia, ex semine, sibi simile producunt. *Efficiens causa* principalis est vivens, quod vibenedictionis divinæ, in prima creatione inditæ, se se multiplicat, mediante anima veget. ejusq; facultate generatrice, cui famulatur formatrix, semen disponens, membraq; omnia efformans, illis quantitatem, figuram, & cætera necessaria communicans. *Materia ex qua* corporis generandi est semen fœcundum, sine quo nulla unquam fieri potest generatio. Hoc autem semen aliter se habet in Plantis, aliter in animalibus. In Plantis non est diversi sexus. Non coēunt Plantæ quippè non moventur. In animalibus vero utriusq; sexus semen est necessarium. Mas enim & fœmina sunt causæ sociæ generationis, ergo etiam utriusq; requiritur concursus. Et nisi fœminæ semen ad generationem suppeditarent, frustra illis natura organa semini procreando, excoquendo & deferendo dicata, concessisset. *Forma & modus* generationis in hoc consistit, ut generans mediante semine animam ipsam, sine divisione, & transfusione, numero diversam, specie vero eandem genito communicet. Quæ ita propagata, suum sibi parat domicilium, non nescia, qua-

rum ad operationes suas indiga sit partium. Unde etiam certò sequitur tale semen animâ actu gaudere. Ubi enim animæ deprehenduntur operationes, ibi etiam animam adesse necessum est. Finis denique generationis, sive quod procreatur, est compositum simile procreanti. Planta generat Plantam, brutum brutum, homo hominem, ut perpetua specierum constet conservatio.

SOLI DEO GLORIA.

Venerabili & Prastantissimo Viro Iuveni,
DN. JOHANNI THURONIO,
Philosophiae Candidato meritissimo, Fratri suo
jam inde à puerò perdilecto, his paucis gra-
tulari voluit.

PAlladis assiduum comitatur gloria quemvis
Cultorem, magnos evehit adg. Deos.
Hanc tu permagno quærebas sapius astu
THURONI, clarus nunc tibi surgit bonos.
Vive diu felix, canum exbilarato parentem
Commoda fer patriæ, gaudia mille cape.

DANIEL H. JUSLENIUS,
Al. Reg.

